

Marocká divise a česká účast v jejích řadách ve světové válce.

(Pokračování.)

7. Odpočinek a reorganisace.

Po perných dnech práce přichází doba odpočinku. Marocká divise stažena 18. října z fronty ke Cuperly a počínaje 20. X. převezena po železnici do prostoru Pont Saint-Maxence (dép. Oise na severovýchod od Chantilly).

Pluk cizinecké legie s Čechy je ubytován ve Verberie na samém kraji Compiègneského lesa.

Veškerého času využito k odpočinku, k reorganisaci jednotek, k výcviku a k postupnému vystřídání vojska na dovolené.

Od 20. října patří celý 2. kolon. arm. sbor k VI. armádě (gen. Dubois) a 26./X. Marocká divise je přehlížena anglickým králem, presidentem francouzské republiky, a vrchním velitelem franc. armády. Při té příležitosti dostal prapor ciz. legie válečný kříž s palmou a několik českých hochů bylo vyznamenáno.

11. listopadu byly oba pochodové pluky cizinecké legie spojeny v jeden pochodový pluk ciz. legie a čeští dobrovolci znovu soustředěni pod velením českého poručíka Štafla u 1. roty praporu C.

Vojenská správa, obávajíc se o osud našich hochů, kdyby byli zajati, nabídla jim všem změnu osobních jmen na jména francouz-

ská a vyžaduje dodatečný podpis tak zv. „feuille de transfuge“, podle kterého každý bere na sebe celou odpovědnost za svůj voj. poměr a všechny z toho vzešlé důsledky. Dobrovolci hrdě odmítli oboje s odůvodněním, že si již dříve svým vstupem do vojska v roce 1914 dobře byli vědomi svého činu a jeho následků.

V listopadu odložila celá divise červené, modré a j. kalhoty i čepice a oblékla nové obleky khaki.

Před samými vánočními svátky 21. prosince táhne divise ze svého ubytovacího prostoru přes Montgobert ke Coeuvres el Valzery jihozápadně od Soissonu a tam zůstala až do druhé polovice ledna 1916. Dnem 21. XII. byla přidělena k dispozici VI. armádě a od 26. prosince podléhá přímo vrchnímu velitelství, při čemž patří k 35. armádnímu sboru (gen. Ebener) u VI. armády.

Prováděn výcvik. Příjemně, v klidu stráveny svátky a Nový rok. Velitelství pluku cizinecké legie umístěno v zámku d'Abufeur.

17. ledna přijel ruský generál Žilinskij a při velké přehlídce odevzdal 20 křížů s medailí sv. Jiří dobrovolcům české národnosti, propůjčených jim ruským carem. Následující dny se Marocká divise přemísťuje ke Crépy-en-Valois, kdež koná výcvik, a 23. ledna je znovu přemístěna po etapách přes Verberie-Clermont do výcvikového tábora Crévecœur-le-Grand za účelem provedení velkých cvičení v rámci 2. kolon. armádního sboru (II. armády — gen. de Castelnau) a tím připravuje se k novým, dalším bojům. Tato cvičení trvají asi 14 dní a pluk cizinecké legie byl ubytován ve Francastel.

Po skončení cvičení přemístila se divise dnem 13. února počinaje na skutečný odpočinek do prostoru Noyers-St. Martin, kde se svým sborem patří znovu k VI. armádě.

Ke konci února se celá divise přemísťuje na jihovýchod od Montdidieru a tam obsazuje celkem klidný úsek mezi Oisou a Belvalem. Při tom byl pluk cizinecké legie dovezen auty do Chevincourtu, odkud prapor našich Čechů jde do Machemontu, kde byl ubytován. Jeden prapor pluku je zasazen do linie u Lasigny, kdež vystřídal 121. francouzský pěší pluk. Velitelství pluku bylo v Marquellise a zbývající prapory pracovaly v prostoru v Clairvaux a Compiègne.

Pobyt v tomto kraji byl pro divisi jednou z nejklidnějších a nejkrásnějších dob celé války.

Koncem března odjeli všichni Srbové od pluku, aby byli zařazeni do vlastní armády, a v dubnu generál Roques, francouzský ministr války, poslal československé kolonii v Paříži tento dopis:

„Francie nezapomene, že v době bojů, jež udržuje již dvě léta pro vítězství práva a spravedlnosti, vedle jejích dětí přišli bojovat chrabří vojínové, které jí dala česká kolonie ve Francii. Krev prolitá pro ni nejlepšími z Vašich synů zpečetila navždy bratrské spojení obou národů, kteří budou bojovat bok po boku až k vítězství, z kterého vzejde život pro veškeré lidstvo.“

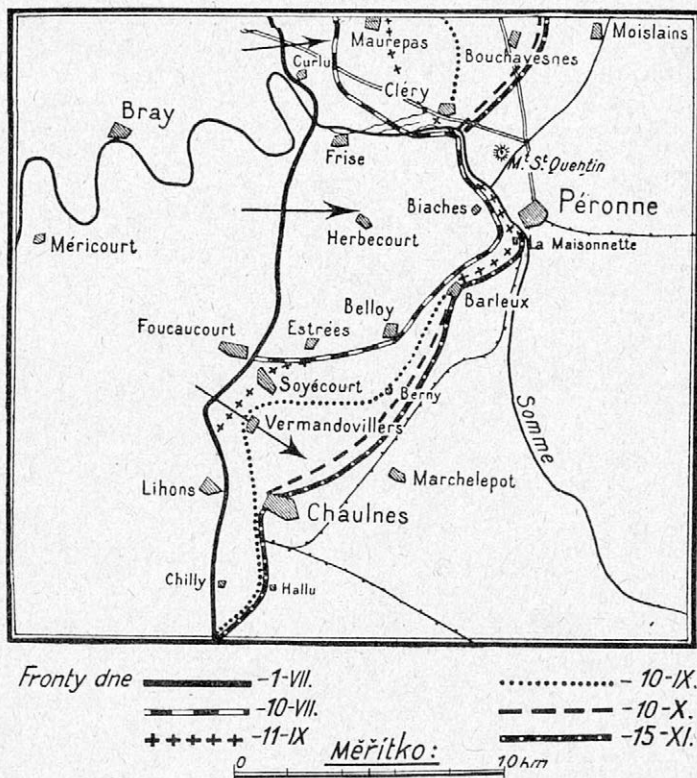
Dnem 12. dubna patří celý armádní sbor k X. armádě. V té době jsou čeští důstojníci, nadporučík Audrický a poručík Štafl přemístěni ke štábu ruské armády ve Francii. Konečně přichází také malé uvolnění Bérangérova zákona. Výnos ministra války ze dne 16. VI. dovoloval, že dobrovolci české národnosti, kteří vyhovují všem požadavkům s hlediska zdravotního, mohou napříště po vyléčení býti posláni na francouzskou frontu. Tím však nebylo ještě dovoleno mnohým Čechům (celkem kolem 150), kteří byli na všech

druhých frontách (Soluň, Maroko, Alžír, Sahara), jeti na francouzskou frontu a posílití tak stále řidnoucí české řady v pluku cizinecké legie v Marocké divisi.

8. Bitva na Sommě — červenec 1916.

Již při první mezispojenecké poradě v Chantilly 6. prosince 1915 bylo v zásadě rozhodnuto provést na řece Sommě francouzsko-anglickou ofensivu. Bližší rozhodnutí bylo však ujednáno na druhé mezispojenecké poradě 14. února 1916, t. j. krátce před počátkem německé ofensivy u Verdunu.

Náčrt 4.

Ofensiva na řece Sommě na frontě v šířce asi 70 km měla podle úmyslu vrchního velitele býti novým pokusem o průraz (na Angličany připadalo 25 km a na Francouze 45 km fronty). Z francouzských vojsk měla býti zasazena II. a VI. a VII. armáda, t. j. celkem 39 divisi podporovaných 1700 děly velké ráže.

Bitva u Verdunu donutila však generála Joffra k značnému zmenšení sil původně určených. Přes tyto a jiné velké obtíže původní projekt ofensivy určené na 1. července nebyl nikdy opuštěn, a bitva u Verdunu, která v té době byla od několika měsíců v proudě, stala se jakýmsi štítem, za kterým pokračováno v přípravách k ofensivní bitvě na Sommě.²⁴⁾

²⁴⁾ Náčrt. 4 a 5.

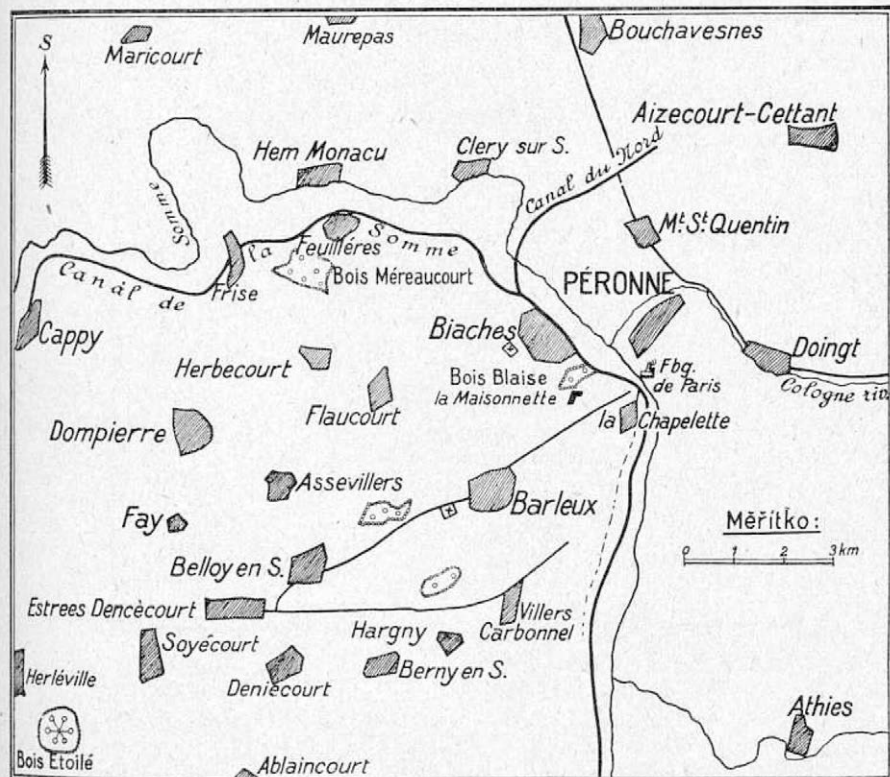
Za těchto okolností dáno ofensivě za cíl:

1. vyprostiti Verdun,
2. pomoci spojeneckým akcím, prováděným na ostatních frontách,
3. pokračovati ve vysilování nepřítele na západní frontě.

Tato bitva byla předvídána jako bitva dlouhého trvání a úkolem bylo nejdříve rozrušiti frontu na ose Bapaume-Cambrai a potom zasaditi vojska k manévru ve směru Cambrai-Valenciennes-Maubeuge.

Provedení hlavního úsilí bylo svěřeno britské armádě v kraji na sever od Sommy a následkem verdunské bitvy (zeslabení po-

Náčrt 5.

četních stavů) zasazena jen jediná francouzská armáda, VI. (generála Fayolla).

Účastněny byly tři armádní sbory od severu k jihu: 20. arm. sbor (gen. Balfourier), 1. koloniální arm. sbor (gen. Berdoulat), 35. arm. sbor (gen. Jacquot). Na samém začátku ofensivy byl VI. armádě přidělen ještě 2. arm. sbor, který byl prozatím ponechán v záloze v prostoru Villers-Bretonneux.

Při tom hraje VI. armáda celkem úlohu bočného voje a jakési osy, kterou je spojena a podporována činnost britských armád (IV. gen. Rawlinsona a VI. gen. Gougha) s ostatními francouzskými armádami (X. armádou gen. Michelera a III. armádou gen. Humberta) severní skupiny armád, která se ofensivy nezúčastní.

20. armádní sbor je na severním břehu Sommy ve spojení se IV. britským arm. sborem v úseku mezi Maricourtem a řekou. Jižně od tohoto sboru je 1. koloniální arm. sbor, a to od Frise až k údolí od Fontaine-les-Cappy do Fay a má za úkol krýti pravé křídlo 20. arm. sboru při jeho postupu na sever od Sommy. Musí tedy postupně obsadit první nepřátelskou posici na čáře vesnic Frise, Dompierre, druhou na čáře lesa Méréaucourt a vesnic Herbecourt a Assevillers. Jeho konečným cílem je obsazení vesnic a náhorní roviny Flaucourtské.

Marocká divise byla mezi 12. a 19. červnem 1916 stažena z fronty, po železnici převezena do okolí Amiensu a dnem 20. VI. patří k tomuto 1. koloniálnímu sboru při VI. armádě.

35. arm. sbor účastní se ofensivy jen jednou ze svých tří divisí severně od Fay a zajistí tak spojení útočného pohybu (1. kolon. arm. sboru) s X. armádou, stojící v obraně.

Nás zajímá nejvíce 1. koloniální arm. sbor, kterému přidělena zvlášť obtížná úloha, t. j. dosažení náhorní roviny Flaucourtské. Je složen z organických divisí 2. koloniální (gen. Mazilliers), 3. koloniální (gen. Gadel), 16. koloniální divise (gen. Bonnier) a je mu přidělena Marocká divise (gen. Codet). Každá z divisí je zesílena třemi až čtyřmi oddíly hrubého dělostřelectva a sborové dělostřelectvo dostalo posilu jedenácti děl. oddílů různé ráže. Mimo to pro různé práce byla přidělena 99. zeměbr. divise.²⁵⁾ Celkem armádní sbor měl 55 aktivních praporů, 15 zeměbr. praporů a skoro 600 děl různé ráže. Vše to byly pečlivě cvičené jednotky, připravené k útočnému boji a znající dostatečně svůj úsek.

Taková byla situace 23. VI.

Dne 24. ráno začala dělostřelecká příprava útoku, která trvala poté plných pět dní.

Počasí nedovolovalo sice dostatečného pozorování, přes to však 30. VI. odpoledne bylo ničení nepřátelských obranných zařízení uznáno za dostačující (po odložení útoku o 48 hodin) a téhož večera také obrátilo se počasí náhle k lepšímu.

1. koloniální arm. sbor zaujal k útoku čtvercovou sestavu a to v prvním sledu 2 koloniální divise (zesílené o 31. brigádu od 16. koloniální divise) v úseku mezi Sommou a sev. okrajem Dompierre, Becquincourtem a silnicí Becquincourt-Flaucourt, jižně pak je 3. koloniální divise až k jižní hranici působnosti armádního sboru.

Ve druhém sledu je 16. koloniální div. a Marocká divise, tato pak za 3. koloniální divisí.

Marocká divise přiblížila se východněji, při čemž pluk cizinecké legie byl v Bayonvillers, který opustil 1. července v noci. Přemístil se k Fontaine sur Cappy v čelo divise a dále k Dompierre.

Celá sestava je podporována čtyřmi skupinami těžkého dělostřelectva, z nichž dvě mají každá úsek jedné divise prvního sledu do hloubky své donosnosti, třetí²⁶⁾ pak je za středem tak, aby mohla pracovat v prospěch obou divisí, čtvrtá (ráže 370, 293 a 270 mm) je určena k zvláštnímu ničení a vzdálené protibaterijní činnosti.²⁷⁾

²⁵⁾ Dnem 1./VII. 1916 má 1. koloniální arm. sbor 128.000 živých.

²⁶⁾ Ráže 105, 120, 155 mm.

²⁷⁾ Celkem bylo v této bitvě jedno dělo na 11 m fronty útoku. Pokud se týká lehkého dělostřelectva, bylo jedno dělo na 32 m fronty útoku.

Dělostřelecká příprava útoku na frontě 1 kolon. arm. sboru stála asi 100 milionů franc. franků (410.000 nábojů pro lehk. děla 75; 55.000 nábojů pro děla ráže 155 mm).

Útok vyrazil za slunečného rána 1. července, u Angličanů již v 5 hodin, u 20. armádního sboru v 7 hod. 30 min. a u 1. koloniálního sboru v 9 hod. 30 min.

Ve 13 hod. 30 min. byla obsazena celá první nepřátelská linie a čelní části dosahují lesa Méréaucourtu, vesnice Herbicourtu, Asservillersu, a útok zdárně postupuje i další dny přes mohutný odpor nepřítele, takže 3. VII. 1. koloniální arm. sbor dosáhl Feuilleres, Boncourt, les Chapitre, údolí Flaucourt a jižně od Asservillers.

Tím večer 3. VII. 1. koloniální arm. sbor úkolu vyhověl, je však vzhledem k svým sousedům příliš do předu vysazen, neboť 20. arm. sboru na severu se nepodařilo dosáhnouti vsi Hem-Monacu a 35. arm. sbor je ve Fay a západ. od Estres.

Pro následující den 4. VII. předvídan hlavně postup obou sousedních divisí, v kterém měl je 1. koloniální armádní sbor podporovat a proto 2. koloniální divise na severu dostala úkol obsadit co nejdříve přechody přes Sommu, aby tak ohrozila nepřátelské části v Hem-Monacu a v Curlu.

Na jihu pak 3. koloniální divise měla obsadit Belloy en Santerre a les východně od tohoto místa.

Téhož dne za svítání vyrazily také hlídky 3. pluku jezd. střelců afrických navázat dotyk s nepřítelem před koloniálním sborem, 3. VII. ztracený, avšak již u Biaches, Barleux a okraje lesa Belloy narazily na silnou palbu nepřítele. Bylo to první zasažení jezdectva od září 1914.

Úkol 2. koloniální divise byl poměrně snadný. Za to však 3. koloniální divise narazila na silný odpor. Protože již 3. VII. měla velké ztráty v Assevillers, byl veliteli divise dán k dispozici pochodový pluk cizinecké legie (ppl. Cot), pluk našich českých dobrovolců, kterému připadl úkol obsadit vesnici Belloy. Za tím účelem legie prochází ve 13 hod. 30 min. zákopem tak zv. „gen. Fayot“ k první linii a odtud ve 14 hod. útočí na Belloy en Santerre. Nalevo postupuje 4. pluk afrických střelců a napravo 228. pluk pěchoty. Pluk svému úkolu dostál a cíle dosáhl s obdivuhodnou hrdinností, ztratil však při tom 900 mužů z celkového počtu.

21. koloniální pluk útočil na les Belloy bez dělostřelecké podpory.

V noci se 4. na 5. července obě čelní divise (2. a 3. kolon.) byly v úsecích vystřídaný dalšími jednotkami arm. sboru, Marocká divise obsadila úsek 3. koloniální divise. Dělostřelectvo zmíněných divisí zůstalo však na místě.

5. července jedna četa (4.) našich dobrovolců získala svou hrdinností pochvalu v rozkaze X. armády. Poněvadž mluví tato pochvala za celé dlouhé vyprávění, podávám ji tu:

„Složena výhradně z Čechů, projevila při útoku na Belloy en Santerre od 4. do 10. července 1916 hrdinské nadšení a nesmírnou nenávisť k nepříteli. Když jí 5. července byla svěřena obrana jižní části okraje vesnice, vrhla se s neodolatelným rozmachem na nepřátelský prapor, postupující v otevřené formaci k protiútku, srazila se s ním a odrazila jej. Poté přivedla do našich linií 60 zajatců,²⁸⁾ mezi nimi jednoho důstojníka, který projevil své rozhořčení, když seznal malý počet a národnost těch, kterým se vzdal.“

²⁸⁾ Od 48., 35., 65., 2., 28. pluků německé armády, vesměs pluky, které byly narychlo dovezeny od Verdunu.

Avšak deště, které řádily za noci se 3. na 4. VII. pokračovaly 4. VII. a přeměnily bojiště dělostřelbou rozryté v strašnou blátivou kaši, překážející každému pohybu pěšáka, jezdce i trénu.

V dalších dnech (5. červenec až srpen 1916) nastává fáze tak zv. vysilovací bitvy na Sommě.

5. VII. dal velitel armády gen. Berdoulatovi 72. p. div. s výhradním úkolem zasaditi ji na jižním břehu Sommy od Feuillères až k okraji Péronne a dosáhnouti jí Biaches a hřbitova Biaches. (Mimochodem říkajíc byly tímto zasazením jen zdrženy další operace a zdržena činnost již zasazených jednotek.) Jednota jižněji položená, t. j. 16. koloniální divise měla útočiti na Barleux a dále na východ a naše Marocká divise měla útočiti směrem na hřbitov Barleux, Villers-Carbonnel a na silnici z Villers-Carbonnel do Estrées-Deniécourt a při tom udržeti spojení s 35. arm. sborem, kterému se podařilo dosáhnouti části vesnice Estrées. Tento útok měl vyraziti 8. VII. ve 14. hod. Poněvadž však dělostřelecká příprava byla naprosto nedostatečná a nestačila ani řádně rozrušiti nepřátelské drátěné překážky, žádal velitel koloniálního armádního sboru o její prodloužení a útok vyrazil až 9. VII. ve 14 hodin.

Přes úpornou obranu čerstvě narychlo zasazených německých sil (dvě nové divise) dosaženo v 16 hodin Biaches, la Maissonnette, Barleux, a Marocká divise svým 8. plukem Zuávů (na levém křídle Marocké divise), obsazuje hřbitov Barleux. Němci podnikají silné protiútoky a Zuávové ustupují, znovu dobývají a konečně k večeru zase ztrácejí hřbitov, který svojí polohou ovládá Barleux.

Pluk alžírských střelců Marocké divise obsazuje nepřátelské opěrné stanoviště „du Chancelier“ a zajímá 330 nepřátelských vojáků. Za tmy však Němci podnikají protiútoky a obsazují znovu zákop, který alžírští střelci neměli dosti času dostatečně upravit k obraně.

Pluk cizinecké legie, který byl 6/VII v záloze v zákopu Breslau severozápadně od Assevillersu, útočí však ještě dne 9/VII ze zákopu „La Tristese“ ve směru na silnici k Péronnu a 10. července je vystřídán částmi 2. brigády; úplně vysílen pochoduje k Dompierre, kdež na hřbitově měl odpočinek.

Boje pokračují v dalších dnech 10. a 11. VII. bez značnějších úspěchů, avšak s těžkými ztrátami, které, spojené s únavou, nedovolují Marocké divisi účastniti se účinně dalších bojů.

Konečně také je úsek divise značně zúžen příchodem 121. p. div. (35. armádního sboru), která obsazuje Belloy-en-Santerre, a 13/VII jest Marocká divise vystřídána 3. koloniální divisí.

Pluk cizinecké legie odešel 12. července k vesnici Proyartu, kdež na cestě naši Češi náhodnou německou dělovou ranou mezi ně padlou ztrácejí ještě čtyři dobrovolce.

Bitva na Sommě stála je celkem 14 mrtvých a asi 30 raněných.²⁹⁾ 13/VII. byli na odpočinku u Bayonnvillers.

Bitva na Sommě sama pokračovala až do konce roku 1916; s hlediska strategického nedala sice očekávaných výsledků, za to však bylo jí široce dosaženo stanovených cílů, t. j. vyproštění Verdunu a vysílení nepřítele.³⁰⁾

²⁹⁾ Celkem 1. koloniální arm. sbor, v jehož řadách Mar. divise bojovala v bitvě u Sommy, dosáhl dvou pásem nepřatel. opevnění na 7 km fronty do hloubky 8 km (v to 12 vesnic a samot), zmocnil se 100 děl a zajal 6000 Němců.

³⁰⁾ Němci podle vlastního přiznání ztratili v této dlouhodobé bitvě 500.000 mužů.

9. Až po německý ústup — březen 1917.

Ve dnech 15.—29. července je Marocká divise stažena úplně z fronty; do 15/VII patří V. armádě a dne 16/VII 2. koloniálnímu armádnímu sboru u III. armády (gen. Humbert) a železnici převezena do prostoru Gournay sur Aronde (na severozápad od Compiègne). Naši Češi se svým plukem opouštějí Bayonnvillers, místo svého ubytování, a jdou na nádraží do Villers-Bretonneux, tam pluk naložen, odvezen na jih do dép. Oise a ubytován v osadách Tricot, Montiers, Menévillers, St. Martin-aux-bois.

Koncem července přemísťuje se divise na východ k frontě a obsazuje úsek u Riquebourg, Canny sur Matz, Plessis de Roy, a to mezi Belvaem a jižním okrajem lesa des Loges.

Zde 30/VII v době, kdy pluk cizinecké legie byl v Resson-sur-Matz a Moreuil, přijel české dobrovolce navštívit kpt. ruských legií Rejman, vyslaný odbočkou Národní rady z Ruska a přinesl jim poselství ruských bratrů.

Koncem měsíce září byly v armádě uděleny první „fourragères“ a právě pochodový pluk cizinecké legie, pluk našich Čechů byl prvním plukem, který ji dostal.

2. srpna je Marocká divise podřízena přímo III. armádě a 3. srpna přebírá její velení gen. Degoutte.³¹⁾

V tomto frontovém úseku zůstala divise do 25/X, kdy byla stažena (od 29. října patří 35. armádnímu sboru X. armády) a odpočívala v prostoru Esterèes, St. Denis, pluk cizinecké legie byl v Remy. Zde však divise nezůstala dlouho. Počínaje 3. listopadem přemístila se pochodem znovu do výcvikového táboře Crèvecœur a 17. listopadu znovu auty vrátila se k Sommě a obsadila úsek Belloy-en-Santerre, Barleux. Čeští legionáři se svým plukem přijíždějí do Marcelcave, kdež několik dní prodleli v barákovém ležení v lese čís. 102 (Viencourt a Chuignes), dříve než byli zasazeni do předních zákopů.

Zde ukázala Somma pravou svou hroznou tvářnost, neboť za velkých dešťů se zákopy proměnily v potoky bláta a špinavé vody, drátěné překážky nebylo možno umístiti, a všechny práce v zákopech mohly býti prováděny jen do malé poměrně hloubky.

V této době pomýšlelo vrchní velitelství znovu útočiti, a to u Villers-Carbonel.

Útok byl předvídan již v plánu spojenecké konference v Chantilly (16/XI), která rozhodla, že v zimě 1916—1917 bude, pokud to dovolí atmosférické podmínky, pokračováno v ofensivních operacích, a podle toho určilo vrchní velitelství provedení útoku:

15. XII. 1916 u Verdunu — II. armádou, a

18. XII. 1916 jižně Sommy — X. armádou.

Byly konány pečlivé přípravy, útok však nebyl proveden, příroda zvítězila svými živly nad lidskými silami.

16. prosince 1916 došlo k změně v osobě vrchního velitele, což mělo nemalou odezvu ve všech dalších operacích Briandova vláda dosadila generála Nivella, velitele II. armády (verdunské) na místo vrchního velitele. Generál Joffre, „le père de la victoire“, jmenován maršálkem a technickým rádcem vlády pro věci týkající se války.

Ke konci roku se divise po etapách znovu vrátila do výcviko-

³¹⁾ Gen. Degoutte jmenován div. generálem 2. září 1917 a je později postupně velitelem 21. arm. sb., VI. arm., major-generál u belgického krále a od 6./II. 1920 členem nejvyšší válečné rady.

vého tábora Crêvecoeur na odpočinek a k dalšímu výcviku a zůstala tam až do 25. ledna 1917. Dnem 28. XII. byla přidělena 10. armádnímu sboru při X. armádě (gen. Duchene) a 11. ledna 1917 přímo k III. armádě.

Koncem ledna přemísťuje se přes Broyes Assanvillers³²⁾ k frontě a obsazuje úsek u Bauvraignes a jižně od Armancourtu.

Zde provádí přípravy k ofenzivě.

Pluk obsazuje úsek u Popincourtu a Daucouru na silnici k Roye, kdež dnem i nocí pracuje o úpravě terénu. V úseku zůstává až do 9. února 1917.

8. února přechází divise k dispozici přímo III. armádě a je stažena z fronty. Jedna její část pracuje vždy o obranných pracích u Montdidieru a druhá část odpočívá u Froisy a Crêvecoeur le Grand. Pluk cizinecké legie si odbyl svou pracovní dobu kolem 27. února v prostoru kolem Etelfay a Faverolles. V této situaci zůstala divise až do 14. března.

Celková situace se v té době důkladně změnila. 27./II byl na konferenci v Calais jmenován gen. Nivelles „vrchním vedoucím operací na francouzské frontě na rok 1917“ a vydal bližší nařízení pro nastávající ofenzivu, o jejímž projektu se zmíním dále při pojednání o bitvě „des Monts“.

2. března vyhlásily válku Spojené státy po zachycení německého dokumentu, kterým bylo Mexiko podněcováno do války proti nim. Na Němce přišly těžké chvíle. „Vysilovací“ (d'usure) bitva na Sommě jevila své následky na početních stavech armády. Hindenburg se rozhodl ke „geniálnímu manévru“, který se zakládal na postupném vyklizení části fronty od Arrasu až k Vailly, a tím vyklizení výběžku Noyons, Roye a zkrácení vlastní fronty. Ústup začal koncem února a postupně trval až do druhé poloviny března. Při té příležitosti zanechala ovšem německá kultura cestou své stopy. Vše bylo zničeno až do základů.

Marocká divise se při německém ústupu přesunuje po etapách k Montdidieru. Pluk cizinecké legie první etapou do Montreuil sur Brèche a dále přes Noyers St. Martin, Comprey, Bonvillers, Chepoix, le Mesnil, St. Firmin, Broyes na Marquillers. Zde zastihl ústup v plném proudu. Němci ustupovali na nově připravenou t. zv. Hindenburgovu posici. Postup francouzské pěchoty byl velmi ztížen velkými překážkami a ničením, které nepřítel v cestu nakladl. Jezdeckto divise pronásledovalo nepřítele, pěchota pracovala dnem i nocí o opravách cest, aby tak mohlo dělostřelectvo a další zbraně a služby ji následovati a včas podporovati další útočnou činnost pěchoty.

Divise postupuje přes Lancourt-Roye de Roiglise ve všeobecném směru na Han a St. Quentin.

Mužstvo, třebaž klesalo únavou, rádo pracovalo a šlo vpřed již proto, že vidělo skutečný postup a úspěch.

10. Ofenziva IV. armády — 17. dubna 1917.

23. března 1917 narazila francouzská vojska na souvislý německý odpor a jejich další postup byl zastaven. Marocká divise byla 26./III stažena z fronty, naložena na nádražích v Montdidier, Hargicourt

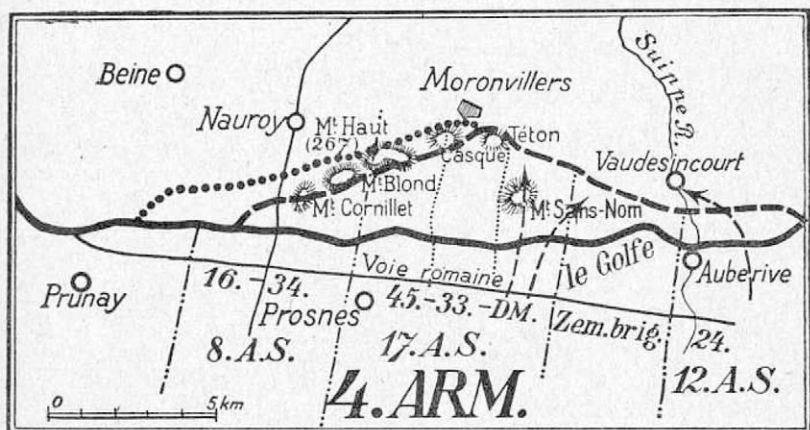
³²⁾ Dnem 25. ledna patří 1. koloniálnímu arm. sboru a dne 29. ledna 10. arm. sboru, oba u III. armády (gen. Humbert).

a Moreuil (zde pluk cizinecké legie) a odvezena směrem k Paříži, kterou pluk cizinecké legie projel 1. dubna 1917.

Dobrovolci české národnosti byli v té době již rozděleni po celém pluku. Všude byli dobře známí, byli většinou poddůstojníky nebo aspoň „vojínů 1. třídy“ a každý měl na svém válečném kříži již několik hvězdiček nebo palem za pochvaly a větší počet pásků na ramení za několikerá zranění. Při projíždění Paříži vzpomínkou se vraceli k dávným dobám předválečným a přátelům tam zanechaným.

Po přenocování v předměstském nádraží odvážely vlaky je dále směrem k Champagni a krátce poté byla celá divise vyložena v St. Hilaire-au-Temple a Cuperly (severně od Chalons sur Marne) a ubytována v blízkém barákovém táboře.

Náčrt 6.

Zde v očekávání nové ofensivy pobyla celkem asi dvě neděle.³³⁾

3. dubna 1917 obsazuje Marocká divise obranný úsek mezi Auberville sur Suippe a Baconnes (severně od Mourmelon le Grand) a seznamuje se s terénem, kde později bude útočiti.³⁴⁾

Na pluk cizinecké legie přichází také doba pobytu v zákopech a prapory se postupně po 6 dnech střídají v přední linii.

Podávám stručné vysvětlení o „ofensivě 16. dubna“ a bitvě „des Monts“, které se Marocká divise zúčastnila, a co těmto bitvám předcházelo.

Na známé nám již poradě velitelů spojeneckých vojsk v Chantilly bylo rozhodnuto, že začátkem roku 1917 počne rozhodná ofensiva k uspořádání konce války a také proto, aby nebyla Němcům ponechávána iniciativa v útoku, tak jako se stalo v roce 1916.

Za tím účelem určil gen. Joffre v hlavních rysech způsob provedení této ofensivy. Avšak v prosinci 1916 gen. Nivelle, když převzal velení, podstatně změnil ofensivní plán Joffrův, který po dalších ještě změnách provedených pro německý ústup v hlavních rysech, vypadal takto:³⁵⁾

³³⁾ Dnem 31. března patří Marocká divise IV. armádě (velitel gen. Antoine) a dnem 1. dubna patří 17. arm. sboru téže armády (gen. J. B. Dumas).

³⁴⁾ Náčrt 6.

³⁵⁾ H. Corda — La Guerre Mondiale. Str. 207.

- a) Hlavní skupina britských armád (I., III. a IV. armáda) bude se snažit prorazit frontu Givenchy-Quéaut ve směru na Cambrai-Douai.
- b) Severní skupina armád (svou III. armádou) bude útočit nejdříve na vysunutou nepřátelskou posici jižně od St. Quentin a připojí se vpravo k činnosti VI. armády.
- c) Hlavní útočná skupina t. zv. „Záložní skupina armád“ (V. a VI. armáda k útoku a X. armáda k využití úspěchu) prorazí nepřátelskou frontu mezi Remešem a průplavem Aisny ve všeobecném směru Guise, Vervins-Hirson. Tento útok musí ve 24—48 hod. způsobit průraz fronty.
- d) IV. armáda účastní se hlavního útoku (za c) tím, že bude útočit mezi Remešem a Suippes ve všeobecném směru Attigny-Vouziers.

Provedení takto navržené ofensivy bylo dodatečně 6. dubna ještě schváleno na poradě v Compiègne a rozhodnuto, aby byla počata 9/IV Angličany; 12/IV — III. armádou; 16/IV na Aisně a 17/IV západně Suippes IV. armádou.

Z celé této ofensivy nás zajímají operace IV. armády,³⁶⁾ ke které v rámci 17. armádního sboru patřila Marocká divise. — IV. armáda měla za úkol zmocnit se t. zv. masivu Moronvillers, který jako zeď v délce 10 km ohraničuje na severu châlonskou planinu a jehož pozorovatelný, které byly v německých rukou, překázely všem pohybům v champagneském kraji. Je mimo to výhodným východiskem možných nepřátelských útoků vedených ve směru na Châlons.

Celý masiv byl důkladně opevněn se středisky odporu, umístěnými na vrcholcích kopců (Blond, Cornillet, Haut, Casque, Teton, Sans-Nom. Dvojitá řada zákopů, z nichž severní byla na odvráceném svahu, tunely s několika vchody, v kterých se mohly umístiti celé prapory v pohotovosti k protiútokům, činily posici takřka nedobytnou.

Německé velitelství mělo pozornost upjatou k bojišti na Aisně a nečekalo útok v tomto kraji, přes to však byly v úseku mezi silnicí Nauroy a Auberive 4 pěší divise (po 3 plucích) a asi 200 děl.

Ofensiva IV. armády byla rozdělena na dvě části, a to na útok hlavní, vedený k dosažení masivu, a útok vedlejší na Auberive a obranný systém zvaný Golfe, kterých obou mělo být dosaženo obchvatem.

Útok byl svěřen dvěma útočným skupinám, na západě 8. armádnímu sboru (gen. Hély d'Oissel) a na východě skupině gen. J. B. Dumase (17. armádní sbor), t. j. divise 45 (Naulin), 33. (Éou), Marocká divise (Degoutte) a část 24. divise od 12. armádního sboru (Mordacq), která měla úkol provést obchvat Auberivu z východu.

Celý útok byl podporován mohutným těžkým dělostřelectvem (550 děl) odebraným od (G. A. N.) „severní skupiny armád“. Dělostřelecká příprava útoku začala 10. dubna. Avšak špatné počasí překázelo jejímu provedení.

Marocká divise je téměř na pravém křídle sestavy a má za úkol útočit na kopec Sans-Nom a obranný výběžek Auberive až dosud

³⁶⁾ Ke IV. arm. patří 17., 12. a 8. arm. sbor a později i 10. arm. sbor. Mimo to 128., 132., 169. a 20. p. divise mimo arm. sbory. 17. arm. sbor v té době obsahuje 33. a 34. p. div. (organický) a 45. p. div. a Marockou divisi.

neobsazený. Útok provádějí v sestavě pluky vedle sebe, a to odprava doleva. Cizinecká legie (plk. Duriez), 4. střelecký pluk (Aubertin) 7. střelecký pluk (Schultz) a 8. zuávský pluk (Lagarde).

17. dubna ve 4 hod. 45 min. za plné tmy, v ledovém dešti a sněhu Marocká divise v rámci 17. armádního sboru vyráží z posice ležící podél „staré římské cesty“. Zuavové v malých zástupech rojů a družstev překročili kotu 181, úkryty t. zv. Hexenweg ještě plně Němců a v 7 hodin dosáhli svého cíle, vrchu Sans Nom.

Dále napravo 4. a 7. střelecký pluk byly takřka ihned při vyražení zastaveny kulometnou palbou. Přes to velikým úsilím a za cenu života tří velitelů praporů se podařilo postoupiti na výši 8. pluku Zuávů do zákopu zvaného Bethmann-Hollweg.

Postup 4. střeleckého pluku byl rychle zastaven před lesem zv. „Allongé“. Východněji byl jeden prapor legie taktéž téměř ihned na začátku zastaven a žádal o podporu dalšího praporu. V dosti obtížném lese Bouleux se rozprádá granátový boj, který trvá celý den a vyžaduje těžkých ztrát. Velitel pluku cizinecké legie, pplk. Duriez padl jeden z prvních. Přes to však legie provádí pomalé obklíčení Aubérie, kteroužto osadu ohrožuje také 24. divise z východu.

Sousední divise na západě dosáhly kopců Cornillet a Blond, nemohly však dále postupovati pro prudkou palbu nepřátelských kulometů a ostrůvky nepřátelských odporů, jichž bylo nutno jen pozvolna a těžce dobývat. Ani levé sousední divisi (24) se nepodařilo dostat dále než do první nepřátelské posice.

18. dubna za svítání útočí nepřítel na 2. brigádu Marocké divise a podařilo se mu vniknouti mezi Zuávy a střelce, byl však protiútokem zahnán a 8. plukem 8. Zuávů po jistou dobu pronásledován. Tak se 4. střeleckému pluku podařilo částečně postoupiti a legie pokračuje v svém postupu v zákopech „Golfe“.

19. dubna Němci velmi silně protiútočí na celé frontě IV. armády. K 6. hodině útočí mocně dvěma (100. a 101.) saskými pluky, jsou však 8. zuávským plukem odrazeni, zahnáni a při pronásledování ztrácejí i vlastní zákopy; dokonce zajata i jedna baterie a 4. střelecký pluk obsadil les zv. „Noir“. Večer ve 20 hod. byly pak odraženy nové útoky u 8. pluku Zuávů a 7. střeleckého pluku.

Pluk legie svým stálým postupem v „Golfe“ umožňuje obklíčení Aubérie, které 24. divise konečně obsazuje. Z praporu Deville cizinecké legie, jehož zásluhou bylo tohoto úspěchu dosaženo, zůstává již jen 275 boje schopných mužů.

V západním úseku IV. armády bylo o každý z kopců úporně bojováno a tyto byly protivníky přechodně střídavě obsazeny a jejich dělostřelectvem postřelovány tak, že vršky se podobaly sopkám, a nebylo možno se na nich trvale udržeti.

20. dubna obsazuje Marocká divise v svém postupu v okolí Aubérie opěrné stanoviště Vaudescourt. Do tohoto dne divise celkem obsadila 7 km² a zajala 1000 nepřátel a dobyla 15 děl.

Pluk cizinecké legie se držel tak statečně, že získal v těchto bojích svou pátou pochvalu v armádním rozkaze, v níž generál Nivelle zvlášť oceňuje nenávist pluku k Němcům, jeho obětovnost a zdůrazňuje obtíže boje a ztráty pluků.

Z českých vojáků zvlášť na sebe upozornili čeští kulometníci,

z nichž jeden svou palbou zabránil nepříteli odvézti děla jedné polní dělové baterie a tím umožnil její zajetí.

Ztráty divise byly však přece bolestné, zvláště pro české dobrovolce, z nichž šest padlo a asi deset jich bylo raněno. Mrtví Češi jsou pochováni nedaleko od posic v lesíku zvaném „Bois sacré“.

Za těchto několik dní ofensivní akce bylo zajato IV. armádou 5000 nepřátel a dobyto 50 děl.³⁷⁾ Boje v úseku trvaly dále až do 20. května. Marocká divise však byla 25. a 26. dubna 1917 stažena z fronty a odeslána na zasloužený odpočinek.

11. Úsek u Chemin des Dames.

Svůj odpočinek trávila Marocká divise na jihu od Marny v prostoru Champigneul-Champagne (na západ od Châlons).³⁸⁾

Pluk cizinecké legie odešel z posice 25. dubna 1917, a to nejdříve do Mourmelonu, kde v táboře „Laone“ zůstal dva dni a potom se přemístil po etapách přes Ambonnay a Bouzy (zde v blízkém Louvois pochován první padlý Čech Březovský z roku 1914), Tours sur Marne, Athis do Pocancy a zůstal tam až do druhé polovice května. Této doby využito v celé divisi k reorganisační jednotek a vystřídání mužstva na dovolených do zápolí.

Sem také pluku cizinecké legie došla silná posila od 2. pluku legie ze Saidy (Alžírsko) a mezi nimi přijelo také asi 30 Čechů. Tím byl znovu posílen hlouček našich českých dobrovolců.

Koncem května 1917 přiblížila se divise k vojenským táborům umístěným jižně od Mourmelonu, a pluk cizinecké legie ubytován v Dampierre au Temple.

Vinou různých vlivů stojících mimo armádu některé z francouzských pluků pozbyly své až dosud tak znamenité morálky a místy došlo k nepořádkům a vytržnostem (u pl. 226 a 217).

Pro morální posily a pro event. zakročení byla spolehlivá Marocká divise přemístěna do míst, jak výše naznačeno.

Od 6. června 1917 byly pluky divise znovu postupně zasazeny k obsazení úseku tentokrát na Aisně v blízkosti slavné „Chemin des Dames“.³⁹⁾

Za tím účelem byla část divise převezena na autech do prostoru Jonchery sur Vesle a odtud šla pěšky směrem na sever. Druhá část a v té také pluk cizinecké legie provedla toto přemístění pěším pochodem. Z Mourmelon le Grand odešli 14. června a přes Ambonnay, Bouzy, Tauxieres, Ay, Nanteuil-la-Fosse, Marfaux, Poilly, Jonchery do tábora Bouvancourt (nedaleko od města Roucy, kde padl a byl pochován Jenda Hofman, první český letec, padlý v letectvém boji).

Marocké divisi byl přidělen obranný úsek mezi potokem la Miette a řekou Aisnou a zůstala na místě od 6. června do 6. července roku 1917.

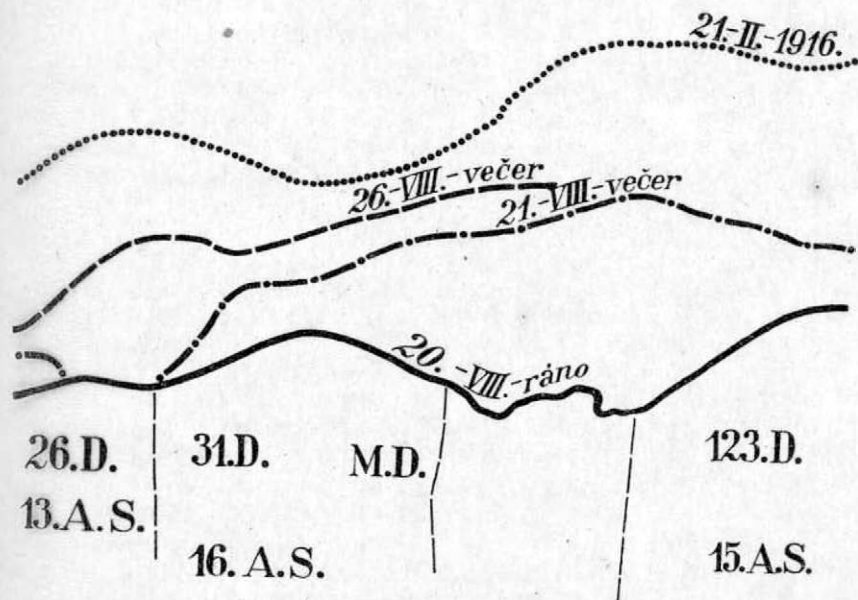
Pochodový pluk cizinecké legie obsadil zákopy „Cadet“ u kopce zvaného „Teuton“ a prapory se střídaly v obsazení této posice.

³⁷⁾ O výsledku ofensivy sev. od Remeše, na Chemin des Dames a v Pikardii zde nepojednávám, poněvadž to není účelem této studie. Podotýkám jen, že silně zklamala naděje, které byly do ní vkládány.

³⁸⁾ Marocká divise patří dne 26. dubna IV. armádě.

³⁹⁾ Marocká divise přísluší: 2. června — V. armádě, 3. června — 2. arm. sboru V. armády, 12. června — 38. arm. sboru V. armády.

Průsvitka k náčrtku 7.

K čl. mjr. gšt. Preiningra: „Marocká divise“.

Vojenské rozhledy roč. X. (1929), čís. 6.

Přidělený úsek byl velice živý a proslul zvláště boji tanků v ofensivě měsíce dubna.

Místa Craonne, Berry-au-Bac a hrozná „kota 104“ znamenitě ukazují jeho tvářnost. Češi zde ztratili tři dobrovolníky.

*

Kolem 7. července 1917 byla celá divise stažena z fronty, naložena na „taxis de guerre“⁴⁰⁾ a převezena přes Ay, Epernay do prostoru Arcis-sur-Aube, při čemž pluk našich Čechů byl ubytován v Dampierre-sur-Aube. Zde zůstala na odpočinku až do 8. srpna.

Odtud také byla vyslána četa pluku cizinecké legie na přehlídku „14. července“ do Paříže (mezi nimi 15 Čechů), kdež president republiky vyznamenal pluk druhým stupněm fourragery (v barvách stuhy vojenské medaile).

Po tomto dni slávy pro příslušníky cizinecké legie a tím také pro Marockou divisi nastal zase čas těžké práce.

12. Vyproštění Verdunu, 23. VIII. 1917.

V první polovici roku 1917 utrpěli Němci velké ztráty, aniž dosáhli při tom nějakých zvláštních výsledků. Z francouzské strany naopak bylo dosaženo značně výhodných pozorovatelů a výšin na Chemin des Dames, Craonne a Moronvillers a mimo to si spojenci udrželi v rukou možnost další iniciativy operací.

Pro zachování této zásadní výhody a také z důvodů všeobecně morálních po nedávno překonané krizi nesmělo se ustát v útočné činnosti a vrchní velitelství rozhodlo provést v druhé polovici roku 1917 dvě operace:

20. srpna u Verdunu na řece Meuse,

23. října u Malmaisonu.

Nás zajímá první útočná operace, u Verdunu, neboť se jí účastnila Marocká divise v rámci 16. armádního sboru při II. armádě (od 19. srpna).⁴¹⁾

Cílem útoku bylo rozšířit úspěchy dosažené během minulého roku a obsadit pozorovatelný, které francouzská armáda neměla dosud v svých rukou; na levém břehu Meusy byla to kóta 304 a Mort-Homme s okolním terénem a kotou l'Oie, na pravém břehu kóta Talou, 344 a 240 východně od silnice Beaumont-Vacheronville.

Fronta útoku od lesa Avocourt k Bezonvaux byla 18 km široká (asi 9 km na každém z břehů Marny) a útok provedla II. armáda složená ze 13., 16., 15. a 32. armádního sboru, t. j. dvanácti pěších divisí v útočném sledu a 2 divisí v záloze.

Dělostřelecká příprava a podpora byla provedena v rozsahu dosud nevídaném, 600 baterií, z toho 300 těžkého dělostřelectva, tedy asi jedno dělo na devět metrů fronty útoku. V některých místech bylo v úseku více dělostřelců než pěchoty.

Nepřítel již od června očekával útok v tomto kraji a z toho důvodu značně zesílil svoji pěchotu i dělostřelectvo.

⁴⁰⁾ Přidělení divise bylo: 4. července V. armádě přímo, 7. července IV. armádě, 24. července II. armádě verdunské.

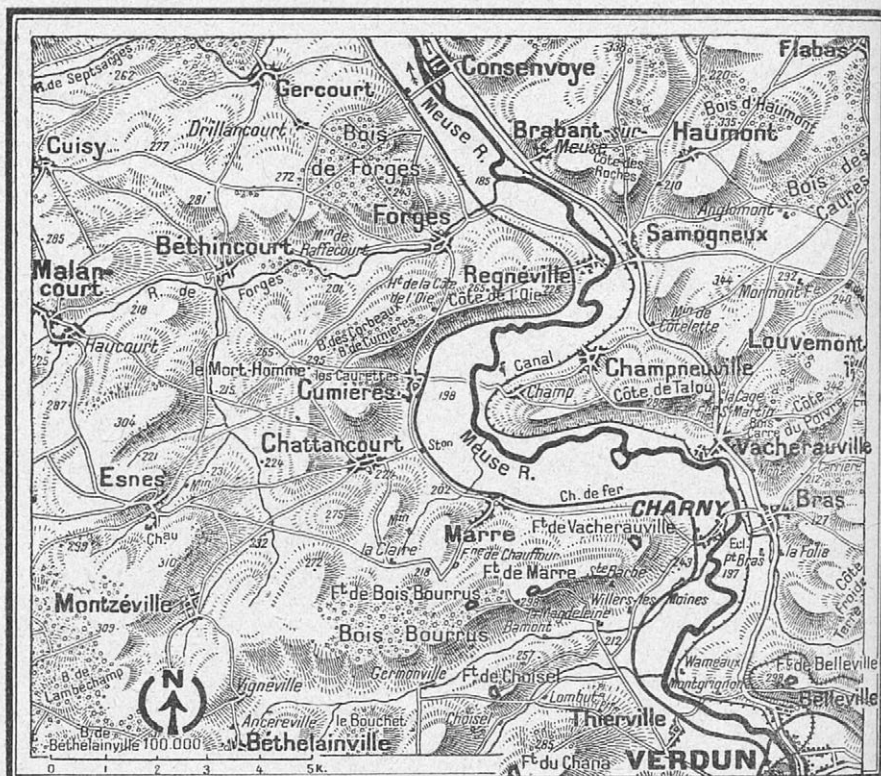
⁴¹⁾ Velitelem II. armády je gen. Guillaumat; 16. arm. sboru složenému z 31. 32., 48. p. div. a Mar. divise velel Gen. Corvisart.

Dělostřelecká příprava útoku začala 13. VIII. 1917 a trvala po celou dobu až do vyražení útoku.⁴²⁾

16. armádní sbor útočil na levém břehu⁴³⁾ Meusy společně s 13. armádním sborem rozloženým více na západ. Měl zasazenu 31. a Marockou divisi vedle sebe ve všeobecném směru na Bois de Forges.

Marocká divise v jeho pravém úseku útočí ve směru na Bois des Corbeaux-Forges a má za úkol obsadit les Corbeaux, Cumières a Forges.

Náčrt 7.

Po tomto všeobecném vysvětlení podmínek ofensivy u Verdunu vrátíme se k Marocké divisi tam, kde jsme ji nechali.⁴⁴⁾

8. srpna 1917 byla převezena auty do kraje u Verdunu (Souhesne a Vadelaincourt), kde zůstala několik dní a prováděla různé práce v kraji.⁴⁵⁾

18. srpna (v době, kdy dělostřelecká příprava byla již v plném

⁴²⁾ Za této ofensivy do 27. VIII. bylo celkem vystřeleno: 3 miliony nábojů pro 75 mm děla, 1 milion nábojů pro těžká děla, což značí 6 tun materiálu na dělkový metr fronty. Ve vystřelených nábojích je započteno 300.000 plynových nábojů. Celkové peněžní vydání možno odhadnouti na 700 až 800 milionů franků.

⁴³⁾ Na levém břehu jsou zasazeny 13. armádní sbor (Linder), skládající se z 25. divise (Gratier), 97. (Lézaillé), 26. (Pauffin de Saint-Morel), 120. (Mordacq) a mají za cíl les u Malancourtu a kotu 304, a 16. arm. sbor (gen. Corvisart) složený z 31. divise (Martin), Marocké divise (Degoutte), 32. divise (Daydrein), 48. divise (Prax).

⁴⁴⁾ Patří dnem 4. VII. 1917 k V. arm.; 7. VII. k IV. armádě a 24. VII. k II. armádě.

⁴⁵⁾ Viz náčrt 7.

proudu) přiblížila se k frontě a obsadila úsek u Chattancourtu až k samému toku řeky. Zákopy byly plné vody, všude bylo cítiti plyn, který téměř znemožňoval všechn pobyť v úseku.

Pluk cizinecké legie byl ve střední části divisiního úseku, v němž divise měla zasazeny tři pěší pluky vedle sebe. Divisiní cíle byly: Cumières-les Cumières-kota 265 a cote de l'Oie-les Forges.

Útok pěchoty vyrazil 20. srpna ve 4 hod. 40 min. ráno za lehké mlhy a divise prvním nápirem celkem hladce dosáhla Cumières a lesa Cumières, lesa des Corbeaux a hřbetu jižně od Forges a útočí na kotu 265 na hřbetě de l'Oie. Němci začali svou přehradnou palbu až 14 minut po vyrazení francouzského útoku a bylo tedy poměrně hladce dosaženo prvních německých linií a v 7 hod. 30 min. téměř všech stanovených cílů.

Na levém křídle dobývá Linderův 13. armádní sbor lesa u Avo-courtu, lesa Canard, Martinova 31. pěší divise se vrhá do úžlabiny u La-Hayette a jedním útokem dobývá kotu 265.

U Marocké divise pracovali oba velitelé brigád, Mittel-hausser (první) a Schuhler (druhý), provedení útoku do nejmenších podrobností. „Práce dělostřelectva byla tak dokonalá, že provedení úkolu pěších vojsk bylo podle vlastního přiznání velitelů „příliš snadné“.⁴⁶⁾ Terén následkem dělové střelby byl pouhou spleť granátových jam. Po lese des Caurettes už nebylo ani stopy; v lese des Corbeaux zbývalo několik zmračených kmenů bez jediného listu, ale za to hluboké zákopy, ukryté v galeriích, množství německých minometů. Němci prorazili mocný hřbet spojující vrcholek Pontres se hřbetem l'Oie t. zv. Gallwitzovým tunelem, dlouhým 800 m, který byl schopen odolati střelám největší ráže. Přes velmi pečlivé maskování podařilo se jej vypátrati a zařízeno vše, čeho bylo třeba k jeho dobytí.

Marocká divise, jak jsem již výše naznačil, hned po vyrazení dobyla lesa des Caurettes, postoupila za Cumieres, pak po kratší zastávce dosáhla okraje lesů des Corbeaux a Cumieres. Poté došlo k nové zastávce v útoku. Poslední nápor a před 9. hodinou bylo úkolu plně dosaženo s přesností hodnou mírového cvičení; Marocká divise svými čtyřmi pluky obsadila jižní břeh potoka, který protéká obec Forges, přesně v místech stanovených za konečný cíl.

Němci kladli všude houževnatý odpor. Na útočné ose 7. pluku střelců (Schulz) se nepřítel, třebaš překročen, nevzdal, tunelu, který umožnil tento odpor, bylo dobyto až 21. VIII. s celou jeho posádkou 1100 mužů, mezi nimi byl jeden plukovník, tři velitelé praporů, celý štáb pluku, dokonce i zásobovací důstojník.

Na levém křídle zajistil 7. pluk střelců spojení s 31. divisí za údolím Jacques a zajał zde nepřátelskou dělostřeleckou baterii, kdežto 8. pluk Zuávů postoupil svými předními prvky ještě dále. Nepřítel vyklidil několik baterijních postavení, naproti tomu ještě jiná stanoviště byla na okraji lesa des Forges, severně od potoka. Poručík Bonnet přebrodil se s malou četou, útočil na ně, zničil ekrasitem 10 děl a vrátil se za tři hodiny i se svými raněnými.

4. pluk střelců postoupil až do vesnice Forges a vyčistil od ne-

⁴⁶⁾ Generál Mittelhausser zde získal se svou brigádou zajímavou pochvalu v rozkaze XI. armády: „Dne 20. srpna 1917 zatlačil nepřítele do hloubky 2 km, rychle se rozhodl k provedení další druhé operace předvídané až pro pozdější dobu, šťastně ji uskutečnil a tím nám získal již následujícího dne obsazení vesnice, dva kilometry terénu a zajał tak nepříteli více jak 1000 mužů, 21 děl, 24 kulometů a mnoho materiálu“.

přítele několik prvních domů. Vpravo zahajuje cizinecká legie (Rollet) na rozkaz brigádníka ihned novou operaci, která byla projektována až na pozdější dobu. Rychlým bojem, provedeným téměř jako manévr při cvičení, obsadil prapor Deville posíci na hřbetu l'Oie a týž prapor druhého dne 21. srpna útočí znovu. V noci na 21. podnikali Němci místy marné protiútoky, a když jinak nemohli, aspoň jejich letci bombardují nemocnici ve Vaudelaincourtu.

21. srpna dobývá levá divise 15. sboru Samogneau, ačkoli tento cíl je vyhrazen až teprve pro třetí den. V marocké divisi Devilluv prapor (z legie) podporován 2 rotami 4. střeleckého pluku zmocnil se Regnéville. Ve dnech 20. a 21. srpna zajala divise celkem více než 2000 nepřátel ze 7 různých pluků a dobyla nebo zničila 41 děl a několik desítek kulometů a minometů.

V následující noci (22.) postoupila francouzská první linie až na výši potoka de Forges; Malancourt, Béthincourt, Forges byly opět obsazeny, kdežto kóta 304 a bois Canard se svými tunely byly obsazeny až teprve 24. srpna.

Ofensiva končila 26. srpna a celkem dosaženo žádaných cílů (útok s omezeným cílem), t. j. posic a pozorovatelem, které francouzská vojska měla obsazeny před útokem 21. února 1916. Konečně tím bylo verdunské pevnostní pásmo úplně vyproštěno.

Krásného tohoto vítězství bylo dosaženo hlavně důkladnou a pečlivou dělostřeleckou přípravou a ovšem také mohutným útokem pěchoty. Celkem zajato na 9000 nepřátel a dobyto mnoho děl. Je přirozeno, že největším úspěchem byl morální účinek, kterého bylo dosaženo tím, že verdunské pevnostní pásmo bylo úplně vyproštěno. Celkové ztráty byly poměrně malé, z českých dobrovolců padlo osm a jsou pochováni kolem Cumières.

Po ukončení ofensivy zůstala divise až do 2. září v úseku a prováděla na místě různé obranné práce a normální zákopovou službu.⁴⁷⁾

3. a 4. září⁴⁸⁾ byla Marocká divise stažena z fronty a přepravena auty a vlakem do prostoru Vaucouleurs jihozápadně od Toulou.

Pochodový pluk cizinecké legie odešel z fronty 2. září přes Fort Choisel, Ft. du Chana k Blercourt do tábora, ukrytého v lese údolí Kerchen. Odtud z blízkého nádraží vlakem přes Bar-le-Duc do Maxey-sur-Vaise, kdež byl vyložen a ubytován v Neuville-les-Vaucouleurs.

Z tohoto prostoru byla divise 8. září auty přemístěna blíž Toulou do tábora v lese de l'Eveque. V místě nového svého pobytu zůstala divise až do 1. října a času využila jednak k odpočinku, jednak k osvěžení výcviku a doplnění výzbroje a výstroje.

27. září provedl generál Pétain s mnoha spojeneckými i francouzskými hodnostáři přehlídku divise a mimo mnoho dekorací odevzdal také pochodovému pluku cizinecké legie novou fourragère, tentokrát v barvách stuhy Čestné legie (červená) a znovu pluku připomněl, že je „první mezi prvními“, neboť v té době žádný pluk ještě toho vyznamenání neobdržel.

Tak slavně světili naši čeští dobrovolci předvečer s v. V á c l a v a roku 1917.

⁴⁷⁾ Dnem 1. září 1917 přejímá velení divise gen. Dangan.

⁴⁸⁾ Marocká divise podléhá VIII. armádě.

13. Obranný úsek u St. Mihiel.

Ve dnech 2. a 3. října 1917 po dnech odpočinku byla Marocká divise znovu naložena na auta, převezena do Voeuvre a vyložena v prostoru Minorville, Domievre-en-Haye, Manonville, Ansenville. Pluk cizinecké legie⁴⁹⁾ byl vyložen v Noviant-aux-Prés.

Zde v St. Mihielském výběžku obsadila divise s počátku celkem klidný úsek mezi Simey a rybníkem Vargévaux a zůstala tam až do 21. ledna 1918.⁵⁰⁾

Pluk cizinecké legie byl zasazen ve východní části úseku (podúsek Flirey) a střídal své prapory v pobytu v zákopech prvního sledu. Naším českým dobrovolcům nastávaly doby, kdy je docházely konečně potěšitelné zprávy a kdy měli sklizeti ovoce své práce. Dekretem presidenta francouzské republiky ke konci roku 1917 byla povolena samostatná československá armáda ve Francii a kynula naděje, že budou do ní zakrátko zařazeni, a mimo to Národní radě podařilo se vymoci pro všechny dovolenou na vánoční svátky do Paříže, které byly vesele a v družnosti ztráveny.

Na Nový rok pak byli již zpět na frontě a krátce potom 8. ledna účastnili se prvního boje v posledním roce války. Pluk cizinecké legie provádí přepad „coup de main“ v podúseku Flirey ve směru les Mort-Mare. Přepad byl pečlivě připraven a předem nacvičen, úkoly všech jednotlivců rozděleny a určeny do nejmenších podrobností. Pěchota obsadila výchozí zákop ve 2 hod. v noci, po prudkém dělovém přepadu vyráží ze zákopů, dosahuje nepřátelských posicí v lese Mort-Mare a po smluveném znamení již k páté hodině vrací se beze ztrát zpět do svých linií.

Výtěžek byl slušný: 150 zajatců a mnoho materiálu.

V odvetu ostřelovali Němci yperitem zákopy Marocké divise a zranili mnoho vojáků pluků v úseku zasazených.

Ke konci ledna 1918 byla divise stažena z fronty, přemístila se pochodem na jihozápad od Toulu do prostoru Vaucouleurs. Tam soustředěna na odpočinku provádí výcvik a připravuje se na další bojovou činnost.⁵¹⁾

Pluk cizinecké legie s českými dobrovolci odchází z fronty již 18. ledna a přemísťuje se pochodem přes Lucey, Toul, Crézilles do Pagny-la-Blanche Cote, kdež ubytován tráví svůj odpočinek a provádí různá bojová cvičení.

Státní kapitán Vilém Woschilda:

Něco o terčích pro zápalkovou střelbu.

Osnovu zápalkové střelby sestavil si donedávna ve smyslu dosud platného služebního předpisu P-III-1, 1. sešitu, kapitoly II., stati 2 každý velitel roty našeho pluku podle svého názoru a volného uvážení. Jako terče byly k dispozici železné terče pro zápalkovou střelbu, jichž používala k střeleckému výcviku již bývalá rakouská armáda. Od roku 1925 máme nové zápalkové střelivo a od

⁴⁹⁾ Pluku ciz. legie velel v té době plukovník Rolliet, který, třebaž přísný, byl svým plukem přímo zbožňován.

⁵⁰⁾ Od 5. ledna 1918 patří Marocká divise k I. armádě.

⁵¹⁾ Dne 26. března patří k VIII. armádě.

